



*De werkzaamheden aan het dak van 't Vijverdalen leverden een schat aan kindertekeningen van de Gemeentelijke Jongensschool op. Allemaal werkjes uit 1959-1960. Van onder het stof bekijken zoveel kinderogen de tijd van toen. En wij mogen nu meekijken... Deze week gaat onze aandacht naar de Koutermolen. Jean Van Hove maakte er een kleurrijke tekening bij en liet zijn fantasie gaan. Hoe lang zijn de wieken verdwenen? (RVH)*

## **De Koutermolen heeft een geschiedenis**

### **21 april: dag van de creativiteit**

*Zolang er  
winden waaien  
molens draaien  
graantjes groeien  
blommen bloeien  
vogels vliegen  
sterren stralen  
kobben spinnen*

*meisjes minnen  
zal het leven  
herbeginnen*

*Stijn Streuvels*

‘Kouter’ was oorspronkelijk een ingesloten bouwland van grote oppervlakte, waarop aan unicultuur (granen) werd gedaan. De kouters zijn ontstaan in de elfde eeuw.

### **In de ban van onze molens**

Op één van de hoogste punten van de kouter staan de resten van de koutermolen. Hij was niet de eerste molen in Peizegem. In het cijnsboek (het boek waarin de belastingen werden bijgehouden) van 1321 staat vermeld dat Johannes Beyart op Ten Houte een molen bezat.

In 1406 liet Peeter Pipenpoy, heer van Merchtem, een windmolen bouwen op de Peizegemkouter. De houten molen op de kouter was een banmolen. Een ban was in de 12<sup>e</sup> eeuw en later het rechtsgebied van de heer. Een banmolen of dwangmolen was een molen waar de naburige boeren verplicht waren hun graan te laten malen. Vaak waren deze molens eigendom van de plaatselijke heer of een andere hogere autoriteit, zoals een abdij. De molenaar was wel verplicht aan de hertog een jaarlijkse cijns (belasting) te betalen voor *‘het gebruik van de wind’*. De ‘prijs van de wind’ bedroeg jaarlijks vier sisters (1 sister= 25 liter) rogge. Met de vonnissen van 11 mei 1430 en 27 juni 1431 verkreeg Pipenpoy ook het banrecht (het recht van de koning om te verbieden, te bevelen en te straffen) van de Merchtemse molens. Op 31 juli 1432 werd aan de meiseniers (vrije boeren die wel opgeroepen konden worden. De latere naam van de gemeente Meise komt voort van dit begrip) en alle andere inwoners bevolen hun graan naar deze banmolens te gaan, dikwijls tot groot ongenoegen van de inwoners, wat dan weer aanleiding gaf tot geschillen tussen de heer en de inwoners.

### **Latere eigenaars**

De molen bleef door de eeuwen heen in het bezit van de heren van Merchtem. Omstreeks 1582 werd de molen verwoest en na wederopbouw verhuurd voor 1200 gulden per jaar. De erfgenamen van Joannes Andreas Peytier, (hij overleed in 1804), de laatste heer van Merchtem, verkochten bij akte van 5 augustus 1820 de windmolen, alsook de twee watermolens, aan Jan Baptist Van Roy en zijn echtgenote Maria Theresia Bastaerts. Na het overlijden van Jan Baptist nam zoon Laurentius in 1835 de drie

molens over, maar verkocht Langeveldmolen aan Petrus Van Overstraeten. Door een orkaan in 1876 werd de molen, een staakmolen, omvergewaaid. Het puin op de molenberg en de aanpalende woning werden gekocht door Carolus Ludovicus Van de Velde en zijn echtgenote Maria Steppé. Carolus liet op de molenberg een stenen molen bouwen. Vierhonderdduizend stenen waren hiervoor nodig. Voor het eerst draaide hij op 17 januari 1877. Maar na 37 jaar draaien kreeg hij de genadeslag op 10 september 1914. Afwisselend werd de molen bezet door Belgische en Duitse soldaten, maar daar trok de molenaar zich niets van aan en hij maalde rustig verder. De Belgische soldaten verdachten hem ervan met molenwieken tekens te geven aan de vijand. Het Belgisch leger stak de molen in brand. De top werd na de brand met vier meter ingekort, de wieken gingen verloren. In 1933 kocht René De Block de molen van zijn oom Louis Mertens. De zaak bleef voor de derde generatie in dezelfde familie. De nieuwe molenaar verving in 1936 de stoommotor door een dieselmotor. Het geluid ervan was tot ver te horen.

### **Huidige eigenaars**

Sinds 2009 is het gebouw door de Vlaamse overheid geïnventariseerd als bouwkundig erfgoed.

“De interesse voor dit monument is duidelijk verdwenen,” leert ons de nieuwe eigenaar Jean-Pierre Stoop. “Nochtans blijft de locatie een ideale windplek. Alleen een boom zou moeten gerooid worden.” Deze fotograaf en zijn vrouw Annelies Porteman kwamen via vriend Wim vanuit Brussel in Merchtem terecht en vertoonden interesse voor het pand. Als fotograaf was Jean-Pierre op zoek naar een grotere locatie voor zijn doka en studio. Hij is ook een fanatieke verzamelaar van motorfietsen. “Op dit moment zijn we niet meer gebonden door voorschriften vanuit Monumenten en Landschappen,” zegt hij. “Het is geen beschermd site meer. Wij wonen er met ons gezin nu al 22 jaar. Onze twee zonen en één dochter hebben hier in hun jeugd de tijd van hun leven meegemaakt! Na de aankoop zijn we met de noodzakelijke renovatiekosten aan het woonhuis begonnen. We leefden vele jaren als het ware op een werf. In de molen moesten alle vloeren en het hele binnenwerk eruit. Een heel complex werk. We hopen nog steeds op een volledige restauratie op basis van oude foto’s. In functie hiervan namen we contact op met molenbouwers. Maar je begrijpt dat we hier over waanzinnige prijzen spreken. Toch hopen wij dat het complex naar de volgende generatie toe behouden kan blijven.” (HVdS)

Bronnen: ‘Merchtem ons Dorp’, Heemkring Soetendaelle en ‘Peizegem, een dorp met geschiedenis’ van Herman Larivière, i.s.m. Heemkring Soetendaelle